

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Хрикова Євгена Миколайовича

на дисертацію Кравчені Альони Олександрівни «Управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Актуальність дослідження. Дисертаційна робота Кравчені Альони Олександрівни є вельми актуальну для сьогодення як із наукової, так і з практичної точки зору. Адже якість професійної підготовки майбутніх учителів інформатики впливає на їх конкурентоспроможність.

Дослідниця доводить, що «...актуальність дослідження зумовлена станом управління якістю професійної підготовки фахівців на вітчизняному ринку освітніх послуг: із одного боку – скасування державного розподілу випускників ВНЗ; безконтрольний перехід кваліфікованих працівників у більш оплачувані сфери економіки; нестабільний попит на випускників та інше, що вказує на серйозні недоліки в управлінні вищою освітою; з іншого боку – процеси інтеграції України до європейського та світового освітніх просторів зумовлюють необхідність розробки сучасних моделей управління вітчизняною освітою» (дис. с. 27, автореф. с. 1)

Складність розв'язання проблеми управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики визначається низкою суперечностей між:

- процесами інтеграції України до європейського та світового освітніх просторів і недостатнім рівнем ефективності управління цим процесом;
- потребою модернізації системи управління професійною підготовкою майбутніх учителів інформатики з урахуванням міжнародних

стандартів якості освіти й недостатньою розробленістю теоретичних основ цього процесу;

- потребою в оцінюванні ефективності управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики та недосконалістю інструментарію вимірювання її результату (дис. с. 28 та автореф. с. 2).

Дисертація виконана відповідно до плану наукової роботи Української інженерно-педагогічної академії в межах держбюджетної теми «Теоретико-методологічні засади розробки змісту неперервної інженерно-педагогічної освіти» (протокол № 6 від 16.06.2011 р., державний реєстраційний номер RK № 0111Y005050) та в межах наукової теми «Організаційно-методологічні засади підготовки вчителя для сучасної школи ХХІ століття у контексті інтеграції України в європейський освітній простір» Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Тема дослідження затверджена науково-технічною радою Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 4 від 02.12.2014 р.) та узгоджена Радою з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 27.01.2015 р.).

Науковий апарат дослідження визначено конкретно та згідно з темою дисертаційної роботи. Обґрунтовані теоретичні й методологічні основи дослідження; використані різноманітні теоретичні й емпіричні методи.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети і гіпотези дослідження сформульовано його завдання, вирішення яких розкрито послідовно й логічно.

Кандидатська дисертація Кравчені Альони Олександровни має два розділи. Наявність інших структурних підрозділів дисертації відповідає логіці дослідження та вимогам до кандидатських дисертацій.

Наукова робота відзначається широкою апробацією результатів на міжнародних, усекраїнських і внутрішньовузівських конференціях і семінарах.

Здобувач усебічно розкриває поставлену проблему. Зроблений дисертантом аналіз наукової літератури (305 найменувань, із них 9 іноземною мовою) засвідчує, що Альона Олександровна добре обізнана з працями авторів, які досліджували споріднені проблеми.

Ступінь обґрунтованості, вірогідність й аргументованість отриманих результатів і висновків забезпечується чіткою визначеністю методологічних вихідних позицій, репрезентативністю вибірки, застосуванням комплексу методів, адекватних завданням дослідження, аналізом значної кількості показників й ознак, поєднанням кількісного та якісного аналізу одержаних даних, а також позитивними наслідками їх упровадження в практичну діяльність.

Дисертація завершується низкою загальних висновків, які відображають ступінь виконання поставлених перед дослідженням завдань і підтверджують, що всі вони можуть уважатися виконаними.

Робота відзначається ґрунтовними теоретичним і практичним підходами до порушеній проблеми. Альона Олександровна детально проаналізувала психологічні та педагогічні аспекти проблеми дослідження, завдяки чому була створена достатньо міцна концептуальна база.

Обрана методологічна основа та методи свідчать про високий рівень підготовленості дисертанта. Комплекс методів адекватний завданням цього дослідження.

Можна відзначити ґрунтовну теоретичну та методологічну базу дослідження, практичну спрямованість роботи, високу змістовність формувального експерименту, практичну значущість додатків до дисертації.

Вивчення широкого кола наукових праць дозволило автору розкрити сутність провідних дефініцій дослідження («якість професійної підготовки майбутніх учителів інформатики» (дис. с. 60-61, автореф. с. 13), «управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики» (дис. с. 67, автореф. с. 12) заклавши у такій спосіб надійний теоретичний фундамент для подальшого висвітлення результатів дослідження.

На основі аналізу психолого-педагогічної та управлінської літератури дисертант приходить до висновку, що компоненти структури професійної підготовки майбутніх учителів інформатики (теоретико-методичний, техніко-технологічний, професійно-педагогічний, науково-дослідницький) взаємодіють, взаємодоповнюють та взаємопов'язані між собою, які в сукупності забезпечують цілісне її функціонування, зміст даних компонентів за потреби може коригуватися. (дис. с. 58-61).

Цінним у роботі є визначення теоретичних основ управління, а саме: методологічних підходів – системного, компетентнісного і маркетингового (дис. с. 68-72, автореф. с. 8)), принципів – відкритості управління якістю професійної підготовки; гармонізованого керованого інноваційного та технолого-технічного розвитку; системного саморозвитку та самовдосконалення; інтеграції управлінської, інформативної, методичної, теоретико-практичної, навчально-дослідницької, науково-методичної діяльності вчителя інформатики (дис. с. 75, автореф. с. 8) та функцій - інформаційно-діагностична; управлінсько-стратегічна; професійно-мотиваційна (дис. с. 77-78, автореф. с. 8).

Заслуговує на увагу структурно-функціональна модель системи управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у якій визначено не тільки компоненти та їх взаємозв'язок, але й її функціональну орієнтованість. Розроблена дисертантом структурно-функціональна модель включає п'ять взаємопов'язаних компонентів: управлінський, професійно-змістовний, організаційно-технологічний, діагностичний, регулятивний (за потребою) (дис. с. 148-159, автореф. с. 10).

Як свідчать значні за обсягом проаналізовані дані, отримані дисертантом під час обстеження 22 представників керівництва вищих навчальних закладів (проректори, декани та їх заступники, завідувачі кафедрами та їх заступники), 40 викладачів та 73 студенти, є всі підстави констатувати високу достовірність отриманих даних. Отримані результати дослідження дають можливість уважати, що вихідна методологія є

правильною, визначені завдання реалізовані, мета досягнута.

Цінними є те, що Кравченею А.О. запропонований і впроваджений спецкурс «Система управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у вищих педагогічних навчальних закладах», робота факультативів «Управління самоосвітою вчителя інформатики», «Управлінська діяльність педагога» та щорічна конференція «Проблеми управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики» тощо.

Заслуговує на увагу повнота публікацій основних результатів дослідження. Автором опубліковано 29 праць, зокрема у 2 методичних рекомендаціях (у співавторстві), 10 статей із них: 7 у фахових журналах, 1 – в іноземному виданні, 2 – у збірниках наукових праць та тезах, 17 доповідей у збірниках матеріалів конференцій (автореф. с. 14–18), представлені довідки вказують на впровадження матеріалів дослідження у навчальний процес провідних університетів України.

Загальні висновки дисертації чіткі, конкретні та цілком відповідають поставленим завданням. Автореферат відповідає змісту представленої наукової роботи, повно й змістово відображає основні положення дисертації, його оформлено відповідно до чинних вимог.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Кравчені Альони Олексandrівни, уважаємо за необхідне висловити окремі зауваження, які мають дискусійний характер, та внести такі пропозиції:

1. Назва п.1.1. передбачає висвітлення не тільки теоретичних, а й практичних проблем.
2. Для проведення констатувального експерименту недостатньо методів аналізу нормативних документів та опитування.
3. Не зовсім зрозуміло, як пов’язана структурно-функціональна модель управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики з організаційно-педагогічними умовами та критеріями, які запропонував дослідник.

4. Не зовсім зрозуміло як використано у дослідженні маркетинговий підхід.

5. Слід зазначити, що було б доцільним опитувальники для викладачів і керівників навчальних закладів щодо рівня елементів системи управління подати в додатках.

6. Доцільно результати проведеного дослідження узагальнити у формі навчально-методичного посібника, який надалі може застосовуватися в процесі професійної підготовки майбутніх управлінців галузі освіти та в системі підвищення кваліфікації керівних кадрів освітньої системи.

Висловлені зауваження певною мірою мають дискусійний характер і не зменшують загальної позитивної оцінки виконаної роботи.

Загальний висновок

Дисертація А.О. Кравчені є актуальним, самостійним, завершеним теоретико-експериментальним дослідженням, що має певну наукову новизну, теоретичну і практичну значущість.

Дисертаційна робота на тему «Управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики» відповідає вимогам пп. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанови Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015), а її автор, Кравченя Альона Олексandrівна, заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 - теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри публічної служби та управління
навчальними й соціальними закладами
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Е. М. Хриков

